

به نام خدا

عنوان:

آسیب شناسی آموزش کشاورزی در مراکز کار و دانش و فنی و حرفه ای استان همدان

نویسندگان:

دکتر حشمت اله سعدی

استادیار دانشکده کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا (گروه ترویج و آموزش کشاورزی)

Hsaadi48@yahoo.com

تلفن ۰۹۱۲۲۱۰۷۸۶۳

کد پستی دانشکده کشاورزی ۶۵۱۷۸۳۳۱۳۱

مهندس سمیه لطیفی

دانشجوی کارشناسی ارشد توسعه روستایی دانشگاه بوعلی سینا

somaye.latifi84@gmail.com

تلفن ۰۹۱۸۳۱۸۳۱۷۴

کد پستی ۶۵۱۷۷۷۹۳۶۹

نوع پژوهش: پیمایشی (میدانی)

محل تحقیق: استان همدان

تاریخ انجام تحقیق: ۱۳۸۸

چکیده

هدف از آسیب شناسی یک مرکز آموزشی عبارت است از بررسی مشکلات و ناهنجاری های احتمالی که در بلند مدت می توانند موجب انحراف^۱ واحد آموزشی از اهداف پیش بینی شده و کاهش قدرت سازگاری آن^۲ با شرایط جامعه گردند. در این مطالعه ۱۵ مرکز فنی و حرفه ای و کار و دانش که در حوزه آموزش کشاورزی در استان همدان فعالیت دارند آسیب شناسی شده اند. مهمترین اهداف تحقیق عبارت اند: ۱- تحلیل نقاط ضعف، تهدیدها، نقاط قوت و فرصت های مراکز فنی و حرفه ای و کاردانش آموزش کشاورزی در استان همدان ۲- تدوین، تبیین و تحلیل استراتژی هایی برای تقویت این مراکز با توجه به نتایج آسیب شناسی. جامعه آماری تحقیق عبارت است از کلیه دانش آموزانی که در مراکز فنی و حرفه ای و کاردانش در رشته های کشاورزی در سطح استان تحصیل می کنند، تعداد این افراد حدود ۶۹۰ نفر می باشد. از این تعداد ۱۲۰ نفر در مقاطع و رشته های مختلف از طریق نمونه گیری (تصادفی دو مرحله ای) انتخاب شده اند. پرسشنامه مهمترین ابزار جمع آوری اطلاعات در تحقیق حاضر است، اما با توجه به ماهیت تحقیق در کنار پرسشنامه از تکنیک مصاحبه نیز استفاده شده است. دقت شاخص ها و گویه ها در پرسشنامه یا روایی صوری توسط متخصصان فن مورد تأیید قرار گرفته است. برای بررسی پایایی ابزار تحقیق پرسشنامه در اختیار تعدادی از دانش آموزان قرار گرفت و نتایج آن بررسی و آلفای کرونباخ آن محاسبه گردید و رقم ۸۶ صدم به دست آمد که رقم قابل قبولی است. به منظور تشخیص آسیب های نهادها، مؤسسات و برنامه ها، روش ها و مکانیزم های متعددی استفاده شده است. در این مطالعه از آنالیز SWOT استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می دهد، دسترسی به معلمان و کادر آموزشی علاقه مند مهمترین نقطه قوت، نبود امکانات سخت افزاری و نرم افزاری در مزرعه و آزمایشگاه ها، مهمترین نقطه ضعف، وجود روحیه خود اشتغالی و حمایت های دولت مهمترین فرصت و عدم دسترسی به امکانات کافی برای شروع یک فعالیت کشاورزی مهمترین تهدید مراکز آموزش کشاورزی است. در ادامه مقاله چهار دسته استراتژی برای مقابله با تهدیدها و نقاط ضعف و تقویت فرصت ها و نقاط قوت ارائه شده است.

واژه های کلیدی: مراکز فنی و حرفه ای، مراکز کاردانش، آموزش کشاورزی، آسیب شناسی، استان همدان.

^۱ - deviance

^۲ - educational adjustment

مقدمه

نیروی انسانی ثروت اصلی ملت هاست (harbinson, 1992). بسیاری از کشورها صرفاً با تکیه بر منابع انسانی توانسته‌اند پلکان رشد و ترقی را به سرعت طی کنند در مقابل، خیل عظیم کشورهای جهان سوم دارای منابع غنی و استراتژیک هستند اما به دلیل عدم دسترسی به نیروی ماهر و آموزش دیده همچنان در فقر و توسعه نیافتگی قرار دارند. امروزه کشورهای مختلف جهان، مراکز آموزش فنی و حرفه ای را با هدف ارتقاء سطح کیفی نیروی کار متناسب با شرایط بازار و نیز تربیت نیروی انسانی با رویکرد مبارزه با بیکاری و تأمین نیروی مورد نیاز بخش های مختلف اقتصادی بیش از پیش مورد توجه قرار داده اند.

مطالعات مختلف نشان می دهد اثربخشی دوره های فنی و حرفه‌ای به ویژه در خصوص آمادگی فرد برای اشتغال در مقایسه با سایر آموزش‌ها بسیار بیشتر است (Fuller, 1976, haddad & et all, 1990, yang, 1998). آینده شغلی دانش آموختگان مراکز فنی و حرفه‌ای قابل پیش بینی و برنامه ریزی است و افراد می‌دانند آموخته‌هایشان در کجا به کار گرفته خواهد شد (Foster, 1965). همچنین استفاده صحیح از آموخته‌ها باعث می شود که دانش آموختگان این رشته‌ها رضامندی بیشتری از شغل خود داشته باشند (Min and Tsang, 1990). رضامندی از شغل، موفق بودن در بازار کار را به دنبال دارد (Chung, 1987 & Zideman, 1988). پژوهش های متعدد نشان می‌دهد در صورت وجود فرصت استخدام و شغل مناسب، میزان درآمد و حقوق دانش آموختگان مراکز فنی و حرفه ای به مراتب از فارغ التحصیلان دانشگاهی بالاتر است (Arriagada & Zideman, 1992). عبدالمکیان (۱۳۷۲) نیز در مطالعات خود به وضعیت مطلوب شغلی دانش آموختگان مراکز فنی و حرفه ای در شاخه کشاورزی در ایران رسیده است. رضامندی از کار از یک طرف و هماهنگی شغل با بازار کار از طرف دیگر باعث شده است برگشت سرمایه در آموزش های فنی و حرفه ای در حد بالایی باشد (Matcalf, 1985). در برخی از کشورها به دلیل وسعت سرمایه گذاری در زمینه آموزشهای فنی و حرفه‌ای نرخ ثبت نام در آن‌ها بسیار بالاست. به طوری که در کشور چین در سال ۱۹۹۵ نرخ ثبت نام در دوره‌های فنی و حرفه‌ای دو برابر دوره‌های آموزش رسمی در مقاطع مختلف بوده است (State education commission, 1996). با وجود این، موفقیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تا حدی به هماهنگی آنها با آموزش‌های عمومی ارتباط دارد (Schachimanyan, 1994).

با وجود مزایای بسیار دوره‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش، این آموزش‌ها همواره با تهدیدها و آسیب‌هایی روبرو هستند. که تنها از طریق تشخیص به موقع این آسیب‌ها می‌توان کارآمدی و بهره وری لازم را از این مراکز شاهد بود. علمای علوم اجتماعی معتقدند، آسیب‌شناسی برای ترمیم زخم‌های سازمان و پر کردن چاله‌ها و روشن کردن نقاط کور آن یک ضرورت است. آسیب‌شناسی مراکز آموزش کشاورزی امکان تشخیص مشکلات و ناهنجاری‌ها را برای ارائه خدمات بهتر به مخاطبان نمایان می‌سازد. مدیران اجرائی برای تصمیم‌گیری و اصلاح فرآیندها نیاز به مطالعه مشکلات و فرصت‌ها دارند. بی‌توجهی به آسیب‌های این مراکز در بلند مدت می‌تواند باعث ایجاد انحراف در اهداف و افزایش گسست و بهم ریختگی آن‌ها با شرایط جامعه^۱ گردند.

سوابق مطالعاتی در مورد موضوع تحقیق

یکی از بخش‌های با اهمیت نظام جدید آموزش متوسطه، آموزش متوسطه کشاورزی است که در دو شاخه فنی و حرفه‌ای و کار دانش به تربیت نیروی متخصص مورد نیاز در سطوح کارگر نیمه ماهر، ماهر و کاردان می پردازد. نتایج مطالعات مختلف حاکی است با وجود نگرش مثبت به مراکز آموزش کشاورزی این مؤسسات آموزشی با آسیب های

^۱ - social disorganization

جدی روبرو هستند. البته برخی از تهدیدها به مسائل کلان جامعه ارتباط دارد. چنانچه کومز (۱۳۵۶) معتقد است عدم توازن میان برون داد و نیازهای بازار کار در جامعه می تواند برای هر مرکز آموزشی ایجاد مشکل کند. کاووسی (۱۳۸۶) نیز در خصوص مراکز آموزش کشاورزی این مسأله را مورد تأکید قرار می دهد. جعفری (۱۳۷۱) نیز معتقد است برنامه های آموزشی مراکز آموزش کشاورزی در عمل تناسبی با نیازهای بازار کار کشاورزی ندارند. شریعت زاده، چیدری و نوروزی (۱۳۸۵) نیز بر این مسأله تأکید دارند.

در مقابل مباحث مطرح شده در سطح کلان بسیاری از نقاط ضعف و مشکلات مراکز آموزشی ریشه در مسائل مرتبط با این مراکز دارد. برخی از چالش های مراکز فنی و حرفه ای و کاردانش آموزش کشاورزی به اولین قدم یعنی انتخاب فراگیران ارتباط دارد. نخستین قدم در موفقیت مراکز آموزش کشاورزی انتخاب صحیح فراگیران است. در بسیاری از کشورهای جهان محدودیت های برای دواطلبان تحصیل در این مراکز وجود دارد، علاقه به کار کشاورزی و در مواردی روستا زاده بودن مهمترین شاخص های هستند که در پذیرش فراگیران مورد توجه قرار می گیرد. در حال حاضر هدایت تحصیلی دانش آموزان به گونه ای است که نمرات با نصاب بالا جزو ضوابط ورود به رشته های نظری می باشد و حد نصاب های پایین تر به شاخه های کاردانش و فنی و حرفه ای راه می یابند (ریسمانچیان، ۱۳۸۷). به عبارتی دانش آموزان چون امکان پذیرش در رشته های دیگر را ندارند جذب مراکز آموزش کشاورزی می شوند (بصیری، ۱۳۸۲ و ساخارا پولس، ۱۳۷۱). به طوری که اجرای برنامه هدایت تحصیلی نیز نتوانسته است، دانش آموزان با انگیزه و علاقه مند را به رشته های تحصیلی مناسب با علائق و استعداد های آنان، هدایت نماید (کیامنش، ۱۳۷۶؛ نفیسی، ۱۳۷۹، فصلنامه هماهنگ، ۱۳۷۴). در حقیقت می توان گفت دانش آموزانی به این رشته ها وارد می شوند که نه انگیزه ای برای ادامه تحصیل در این رشته ها را دارا می باشند و نه از نظر سوابق تحصیلی و آموزشی از وضعیت مطلوبی برخوردار هستند. برخی از مطالعات حاکی از آن است که دانش آموزان رشته های فنی و حرفه ای و کاردانش نسبت به دانش آموزان رشته های ریاضی و تجربی از نظر تحصیلی ضعیف تر هستند (ذوالقرین، ۱۳۷۳). یکی از موانع اصلی گرایش دانش آموزان مستعد به شاخه کاردانش هدایت اجباری دانش آموزان کم استعداد و درس نخوان به این شاخه است (غریب، ۱۳۷۴). شریعت زاده و ملک محمدی (۱۳۷۲) تأثیر میزان علاقه هنرجویان به کار کشاورزی را در ماندگاری افراد بسیار مهم یافتند.

برخی از مطالعات نوک پیکان حمله خود را متوجه ضعف آموزشگران نموده اند. تقریباً تمام منابع موجود در خصوص موفقیت مراکز آموزش کشاورزی به نقش مؤثر آموزشگر به عنوان یک راهنما و تسهیلگر تأکید دارند، ویژگی های چون تجربه، تحصیلات، مهارت، روش تدریس، روش استفاده از وسایل کمک آموزشی، اخلاق، اطلاعات فنی و... در موفقیت فرد آموزشگر تأثیر دارد (Newcomb & et all, 1986). آموزشگر باید حداقل سه دسته ویژگی، شامل ویژگی های علمی، حرفه ای و شخصیتی داشته باشد (شعبانی ورکی، جاویدی و فرخ زاده، ۱۳۸۷). که در این میان صلاحیت های حرفه ای از اهمیت بیشتری برخوردار هستند (حاجی میر رحیمی و حسینی، ۱۳۸۱). هاچلندر (۲۰۰۵) معتقد است بیشتر آموزشگران آموزش های فنی و حرفه ای صلاحیت حرفه ای مناسب را ندارند. شاید به همین دلیل است که، در برخی از استان های کشور رضایت از کیفیت تدریس آموزشگران در حد ۲۰ درصد است (زرافشانی و مرادی، ۱۳۸۷).

برخی صاحب نظران آموزش، عدم دسترسی به امکانات را عامل مهم در ناکارآمدی برخی از مراکز می دانند. وجود امکانات رفاهی در مراکز ضمن ایجاد علاقه به تحصیل در ماندگاری هنرآموزان نقش مؤثری دارد، یافته های مختلف نشان می دهد اگر هنرجویان شرایط رفاهی مناسبی نداشته باشند میل آنها به ترک تحصیل بیشتر می شود (شریعت زاده و ملک محمدی، ۱۳۷۲). کاووسی (۱۳۸۶) معتقد است در برخی موارد عوامل محیطی از جمله نبود امکانات در اثربخشی مراکز آموزشی ایجاد مشکل می کند. در واقع وجود امکانات آموزشی به نوعی ضامن موفقیت نظام آموزشی

است (میری، ۱۳۷۶). این در حالی است که امکانات آموزشی متناسب با نیازهای رشته‌های شاخه کار دانش نیست (شریعتی، ۱۳۷۳).

ضعف محتوی درسی و بی‌ارتباطی آنها با نیاز بازار کار از جمله عوامل تهدید کننده مراکز آموزشی است (آقاسی زاده، ۱۳۸۳؛ حسینی و یعقوبی، ۱۳۸۴). علیرغم تغییر و تحول و صرف هزینه های فراوانی که در مورد طراحی نظام جدید آموزش متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش کشاورزی در کشور صورت پذیرفته است، محتوی آموزشی برخاسته از نیازها و توقعات واقعی بازارکار نمی‌باشد (مرادی، ۱۳۷۴). و بعضاً، کاربردی برای جامعه کشاورزی ندارد (آقاسی زاده، ۱۳۷۵). از دیدگاه مدیران و هنرآموزان محتوی دروس نظام جدید آموزش کشاورزی در حد متوسط ارزیابی شده است (میری، ۱۳۷۶). مطالعات نشان می‌دهد در گذشته برنامه دروس عملی بسیار قوی تر از وضعیت فعلی بوده. به طوری که هنرجویان مراکز آموزش کشاورزی حتی ناهار خود را در مزرعه صرف می‌کردند (شمس آذر، ۱۳۷۹). برخی از پژوهشگران (امرسون و یانگ، ۱۹۸۲) به این نتیجه دست یافتند که آموزش های فنی و حرفه ای در تهیه برنامه های کیفی و مناسب، با مشکلاتی از قبیل ارائه برنامه های قدیمی و فاقد کیفیت، تناسب محدود بین بازار کار محلی و نیازهای حرفه‌ای و صنعتی و فقدان فرصت های تجربه کار محلی مواجه است (کاوسی، ۱۳۸۶).

استفاده از تکنولوژی آموزشی و دسترسی به این وسایل نیز یکی از ضرورت‌های موفقیت مراکز آموزش کشاورزی است. مطالعات مختلف حاکی از نقش مثبت تکنولوژی آموزشی در یادگیری فراگیران مراکز آموزشی است. مختارنیا و ملک محمدی (۱۳۷۲) در مطالعه‌ای نشان دادند تنها استفاده از ویدئو می‌تواند ۴/۵۵ سطح آموخته‌های دانش آموزان را ۲۵٪ افزایش دهد (حدود ۵ نمره در مقیاس ۲۰). محبی (۱۳۸۳) در پژوهشی به این نتیجه رسید که، آموزشگران هنرستان‌های کشاورزی بیشتر از روش‌های سنتی استفاده می‌کنند و کمتر از روش‌های جدید آموزش نظیر، مطالعات موردی، روش واحد پروژه، روش حل مسئله و استفاده از کامپیوتر و اینترنت به دلایل کمبود امکانات و تجهیزات بهره می‌گیرند. در کنار موارد یاد شده باید به نظم و مدیریت آموزش نیز اشاره داشت. زرافشانی و مرادی (۱۳۸۷) در مطالعه‌ای نشان دادند، حدود ۷۰ درصد از هنرجویان هنرستان‌های استان کرمانشاه، نسبت به برنامه ریزی آموزشی (زمانبندی کلاس ها، برگزاری امتحانات و ثبت نام و ...) ابراز نارضایتی کرده‌اند.

به این ترتیب مراکز فنی و حرفه‌ای و کاردانش آموزش کشاورزی را تهدیدهای مختلفی احاطه نموده است. برنامه ریزی برای مدیریت تهدیدها نخست نیازمند شناخت دقیق آن هاست. که تحقیق حاضر با این هدف کلی انجام می‌گیرد. همچنین اهداف دیگر تحقیق عبارتند از:

۱. آسیب شناسی مراکز آموزش کشاورزی با تحلیل نقاط ضعف^۱، تهدیدها^۲، نقاط قوت^۳ و فرصت های^۴ هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش کشاورزی در استان همدان به منظور تدوین راهبردهای برون رفت از وضعیت نامطلوب و رفع آسیب ها و تقویت نقاط قوت؛
۲. تدوین، تبیین و تحلیل استراتژی های W – O، استراتژی های O – S، استراتژی های W – T و استراتژی های S – T برای تقویت مراکز آموزش کشاورزی در استان همدان با توجه به نتایج آسیب شناسی.

مواد و روش ها

¹ - weak

² - Treatment

³ - Strong

⁴ - Opportunity

مطالعه حاضر از نوع پژوهش‌های کمی و از نظر هدف در زمره تحقیقات کاربردی است که به روش توصیفی-همبستگی و بر پایه راهبرد پیمایش^۱ انجام پذیرفته است. گردآوری داده‌ها با استفاده از روش مصاحبه ساختارمند، پرسشنامه، مشاهدات و پرسش‌های میدانی صورت پذیرفته است. بر اساس پیشینه نگاشته‌های تحقیق پرسشنامه تدوین و روایی صورتی^۲ آن توسط گروهی از متخصصان برنامه آموزشی، ترویج کشاورزی و مدیریت آموزشی بررسی شده است. برای سنجش پایایی^۳ آن نیز از مقیاس آلفای کرونباخ (مقدار ۰/۸۶) استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق عبارت است از کلیه دانش آموزانی که در مراکز فنی و حرفه‌ای و کاردانش در رشته‌های کشاورزی در سطح استان تحصیل می کنند، تعداد این افراد حدود ۶۹۰ نفر می باشد. از این تعداد ۱۲۰ نفر در مقاطع و رشته‌های مختلف از طریق نمونه گیری (تصادفی دو مرحله ای) انتخاب شده‌اند. در بخش توصیف اطلاعات از آمارهای توصیفی مثل فراوانی، درصد، میانه، مد، انحراف معیار، واریانس، میانگین، ضریب تغییر و مواد دیگر بهره گرفته شده است.

برای بررسی آسیب‌ها و ارائه راهبرد هایی برای رفع آن‌ها در این مطالعه از آنالیز SWOT^۴ استفاده شده است. در این روش در کنار مصاحبه‌های عمیق از ابزار پرسشنامه هم استفاده شده است. در رهیافت SWOT نخست نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها فهرست می شوند، آنگاه در مورد آن‌ها بحث و تبادل نظر شده و متناسب با آن‌ها استراتژی‌های طراحی می شود (Marshall & etal, 2006). تکنیک SWOT مسائل را در دو بعد داخلی و خارجی مورد بررسی قرار می دهد. در تحلیل خارجی^۵، فرصت‌ها و تهدیدهای پیرامون مراکز آموزش کشاورزی بررسی می شود و بیشتر وقایعی مورد بررسی قرار می گیرند که شکل گیری آن‌ها خارج از چارچوب مراکز آموزش کشاورزی و عمدتاً به مسائل پیرامونی ارتباط دارد. اما در تحلیل داخلی^۶ مسائلی مورد بررسی قرار می گیرند که به ساختار مراکز آموزش کشاورزی ارتباط دارد و بیشتر تحت تاثیر دستورالعمل‌ها، مدیریت‌ها، قوانین و مقررات داخلی است.

نتایج تحقیق

۱- توصیف داده‌ها

– ویژگی‌های فردی جامعه مورد مطالعه

در تحقیق حاضر از مجموع شهرستان‌های استان همدان، پنج شهرستان به عنوان نمونه انتخاب و مراکز فنی و حرفه‌ای و کاردانش کشاورزی آنها از دیدگاه دانش آموزان مورد بررسی و آسیب شناسی قرار گرفته‌اند. براساس داده های بدست آمده ۷۹/۲ درصد دانش آموزان این مراکز پسر و بقیه دختر هستند. همچنین سن دانش آموزان از ۱۵ تا ۲۰ سال متغیر است (میانگین سن دانش آموزان ۱۶/۷ سال با انحراف معیار ۰/۸۹ سال). در همین رابطه بیشترین فراوانی (۴۹/۲ درصد) مربوط به دانش آموزانی است که سن آنها ۱۷ سال می باشد. شغل والدین اکثر دانش آموزان کشاورزی است (۴۷/۵ درصد). مشاغل آزاد مثل جوشکاری، بنایی و ... بعد از کشاورزی بیشترین فراوانی را دارند (۲۸ درصد)، این در حالی است که مشاغل دولتی (کارمندی و بازنشستگی) تنها ۶/۷ درصد را تشکیل می دهند. براساس اطلاعات به دست آمده محل سکونت ۴۴/۲ درصد دانش آموزان شهر و مابقی روستا است. با توجه به وضعیت شغل والدین و محل سکونت آنها، به نظر می رسد مراکز در انتخاب فراگیران خود، مسائل و شرایط تخصصی را تا حدی لحاظ نموده‌اند.

¹ -survey researc

² - Face Validity

³ - validity

⁴ - Strong- Weak- Opportunity- Treatment

⁵ - External Analysis

⁶ - Internal Analysis

تقریباً ۴۸ درصد از دانش آموزان به صورت شبانه روزی در مراکز سکونت دارند و مابقی تردد روزانه دارند. براساس یافته‌های تحقیق دلایل گرایش دانش آموزان به رشته‌های کشاورزی متنوع است. لیکن بیشترین فراوانی مربوط به دانش آموزانی است که به دلیل علاقه به حرفه کشاورزی، این رشته را انتخاب کرده اند (۳۸/۳ درصد). بعد از علاقه، ۲۴/۲ درصد به امید یافتن شغل در بخش کشاورزی، ۱۱/۷ درصد به دلیل شغل بودن والدین خود در بخش کشاورزی و ۱۰ درصد هم به دلیل عدم امکان ادامه تحصیل در رشته‌های دیگر رشته کشاورزی را انتخاب کرده اند. همچنین اجبار والدین، نزدیکی به مرکز آموزشی و دسترسی به امکانات شبانه روزی در انتخاب رشته کشاورزی توسط دانش آموزان مجموعاً سهمی در حدود ۵/۹ درصد داشته است.

– بررسی نقاط قوت و نقاط ضعف مراکز آموزش کشاورزی

نقاط قوت و ضعف یک مرکز آموزشی نه به عوامل خارجی که ارتباط با مسائل، مشکلات و شرایط داخلی دارد و لذا برای تحلیل آن باید عناصر کلیدی مؤثر در موفقیت و شکست مراکز آموزشی بررسی و تحلیل شوند.

الف: توانایی آموزشگران در تدریس و فن آموزشگری

بدون شک یکی از ضرورت های یک محیط آموزشی آشنایی کافی معلمان با فن آموزشگری و به خصوص نحوه کلاس داری و ارتباط با فراگیران است. جدول (۱) دیدگاه دانش آموزان را در مورد توانایی آموزشگران در تدریس و فن آموزشگری در مراکز آموزش کشاورزی استان همدان نشان می دهد. مروری بر میانگین رتبه‌ای نظرات دانش آموزان و ضریب تغییر نظرات حاکی است، دانش آموزان از توانایی‌های معلمان خود در زمینه های مختلف درسی، تخصصی و فن تدریس رضایت کافی دارند. البته بیشترین رضامندی از علاقه‌مندی معلمان به موضوع تدریس (میانگین رتبه‌ای برابر ۲/۴۸۳ و ضریب تغییر برابر ۰/۲۶۱) و تسلط آن ها به تدریس دروس نظری (میانگین رتبه‌ای برابر ۲/۳۶۷ و ضریب تغییر برابر ۰/۲۶۲) است و کمترین رضامندی به دسترسی محدود دانش آموزان به خصوص خارج از زمان و مکان تدریس به معلمان است (میانگین رتبه‌ای برابر ۱/۵۸۳ و ضریب تغییر برابر ۰/۴۲۲).

جدول (۱) دیدگاه دانش آموزان در مورد توانایی آموزشگران در تدریس و فن آموزشگری

اولویت	CV	انحراف معیار	میانگین	توانایی آموزشگران در تدریس و فن آموزشگری
۱	۰/۲۶۱	۰/۶۴۸	۲/۴۸۳	میزان علاقه معلمان به موضوع مورد تدریس
۲	۰/۲۶۲	۰/۶۲۱	۲/۳۶۷	میزان توانایی معلمان در تدریس دروس نظری
۳	۰/۲۶۴	۰/۶۶۱	۲/۵۰۸	میزان تسلط معلمان بر مطالب درسی
۴	۰/۲۶۵	۰/۶۶۱	۲/۴۹۲	میزان علاقه معلمان به پاسخگویی به سؤالات
۵	۰/۲۹۰	۰/۶۸۷	۲/۳۷۰	توانایی معلمان در ساماندهی مطالب و تدریس منظم
۶	۰/۳۰۰	۰/۷۰۶	۲/۳۵۰	توانایی معلمان در حل مشکلات درسی
۷	۰/۳۰۱	۰/۷۰۲	۲/۳۳۳	توانایی معلمان در ایجاد انگیزه یادگیری در دانش آموزان
۸	۰/۳۲۱	۰/۷۰۵	۲/۲۰۰	توانایی معلمان در استفاده از روش های مختلف تدریس
۹	۰/۳۲۸	۰/۷۰۲	۲/۱۴۲	میزان تدریس مطالب جدید در کلاس
۱۰	۰/۳۳۸	۰/۷۰۵	۲/۰۸۳	میزان توانایی معلمان در تدریس دروس عملی و آزمایشگاهی
۱۱	۰/۳۵۱	۰/۷۶۰	۲/۱۶۷	توانای معلمان در برقراری ارتباط با دانش آموزان
۱۲	۰/۳۶۲	۰/۷۲۸	۲/۰۰۸	توانایی معلمان در برانگیختن حس کنجکاوی در دانش آموزان
۱۳	۰/۳۸۰	۰/۸۲۰	۲/۱۵۸	میزان توانایی معلمان در انجام کار عملی در مزرعه
۱۴	۰/۴۲۲	۰/۶۶۸	۱/۵۸۳	امکان دسترسی به معلمان خارج از کلاس درس

کم=۱

متوسط=۲

زیاد=۳

ب: فرآیند، محتوی و کیفیت نظارت و ارزیابی آموزشی

جدول (۲) نظر دانش آموزان را در مورد فرآیند، محتوی و کیفیت نظارت و ارزیابی آموزشی در مراکز فنی و حرفه-ای و کاردانش کشاورزی استان همدان نشان می دهد. بررسی میانگین رتبه‌ای پاسخ ها و پراکنش نظرات دانش آموزان نشان می دهد در مجموع نظر دانش آموزان در خصوص فرآیند، محتوی و کیفیت نظارت و ارزیابی آموزشی در مراکز آموزش کشاورزی مثبت است. با وجود این دانش آموزان رضایت بالایی از شیوه تدریس بر اساس طرح درس (میانگین رتبه ای برابر ۲/۴۵۰ و ضریب تغییر برابر ۰/۲۵۸) و نیز از نظم حاکم بر کلاس ها (میانگین رتبه ای برابر ۲/۳۹۲ و ضریب تغییر برابر ۰/۲۷۸) و نظم حاکم در برگزاری امتحانات (میانگین رتبه ای برابر ۲/۴۲۹ و ضریب تغییر برابر ۰/۲۸۷) داشته‌اند. داده‌های گردآوری شده نشان می‌دهد کمترین رضامندی در این خصوص از شیوه برگزاری کلاس های تخصصی در مزرعه (میانگین رتبه ای برابر ۲/۰۹۲ و ضریب تغییر برابر ۰/۴۲۴) و امکانات سمعی و بصری موجود در کلاس های درس می باشد (میانگین رتبه‌ای برابر ۲/۰۵۰ و ضریب تغییر برابر ۰/۳۹۴).

جدول (۲) نظر دانش آموزان در مورد فرآیند، محتوی و کیفیت نظارت و ارزیابی آموزشی در مراکز آموزش کشاورزی

اولویت	CV	انحراف معیار	میانگین	فرآیند، محتوی و کیفیت نظارت و ارزیابی آموزشی
۱	۰/۲۵۸	۰/۶۳۳	۲/۴۵۰	تدریس بر اساس طرح درس و سرفصل دروس
۲	۰/۲۷۸	۰/۶۶۵	۲/۳۹۲	برگزاری منظم کلاس ها
۳	۰/۲۸۷	۰/۶۹۶	۲/۴۲۹	کیفیت برگزاری امتحانات نظری در هنرستان
۴	۰/۲۹۴	۰/۶۵۳	۲/۲۱۹	تناسب محتوی دروس با نیازهای واقعی بخش کشاورزی
۵	۰/۳۲۴	۰/۷۶۵	۲/۳۵۸	تشکیل کلاس های هنرستان در زمان مقرر
۶	۰/۳۴۰	۰/۷۳۷	۲/۱۶۷	کیفیت روش های آموزشی در هنرستان
۷	۰/۳۴۱	۰/۷۰۲	۲/۰۵۸	تناسب مطالب نظری با نیاز بازار کار
۸	۰/۳۵۶	۰/۷۸۱	۲/۱۹۲	کیفیت کتاب های درسی از نظر محتوی
۹	۰/۳۵۸	۰/۷۳۵	۲/۰۵۰	تناسب مطالب عملی با نیازهای بازار کار
۱۰	۰/۳۶۳	۰/۷۶۹	۲/۱۱۷	هماهنگی میان حجم دروس و ساعات کلاس
۱۱	۰/۳۷۰	۰/۷۵۰	۲/۰۲۵	تناسب و ارتباط بین دروس نظری و عملی
۱۲	۰/۳۸۱	۰/۷۴۳	۱/۹۵۰	به کارگیری روش مناسب در ارزشیابی اطلاعات و دانسته ها
۱۳	۰/۳۹۴	۰/۸۰۸	۲/۰۵۰	وجود شرایط مناسب (نور، صندلی و ...) در کلاس های درس
۱۴	۰/۳۹۷	۰/۸۳۰	۲/۰۹۲	کیفیت برگزاری امتحانات عملی در هنرستان
۱۵	۰/۴۲۴	۰/۸۳۸	۱/۹۷۵	وجود امکانات مناسب سمعی و بصری در کلاس های درس
۱۶	۰/۴۶۲	۰/۷۷۸	۱/۶۸۳	برگزاری کلاس های تخصصی در مزرعه

کم=۱

متوسط=۲

زیاد=۳

ج: رضامندی دانش آموزان از امکانات ، مسئولان و مدیران هنرستان

جدول (۳) میزان رضامندی دانش آموزان را از امکانات، مسئولان و مدیران هنرستان نشان می دهد. بیشترین رضامندی از مدیریت مراکز آموزشی (میانگین رتبه‌ای برابر ۲/۳۸۳ و ضریب تغییر برابر ۰/۲۹۴) و مسئولان دفتری این مراکز (میانگین رتبه‌ای برابر ۲/۳۰۸ و ضریب تغییر برابر ۰/۳۱۷) مشاهده می شود. مدیریت مراکز شبانه روزی همواره نیازمند تجربه و آگاهی از خصوصیات روانی دوران جوانی و نوجوانی است. دور بودن بسیاری از دانش آموزان از محیط خانواده از یک سو و زندگی کردن در کنار یکدیگر از سوی دیگر وجود روابط دوستانه مدیریت و دانش آموزان را می

طلبه. اطلاعات موجود حاکی است در استان همدان این رضامندی در حد مطلوب وجود دارد و خود یک نقطه قوت است. رضامندی از کتاب ها و منابع درسی (میانگین رتبه‌ای برابر ۱/۷۶۷ و ضریب تغییر برابر ۰/۴۱۳) و امکانات تفریحی ورزشی مراکز فنی و حرفه‌ای در حد متوسطی است (میانگین رتبه‌ای برابر ۱/۸۴۲ و ضریب تغییر برابر ۰/۴۲۲). لیکن میزان رضایت دانش آموزان از وضعیت غذاخوری مراکز (میانگین رتبه‌ای برابر ۱/۰۲۵ و ضریب تغییر برابر ۱/۰۴۷)، وضعیت خوابگاه ها (میانگین رتبه‌ای برابر ۱/۰۱۷ و ضریب تغییر برابر ۱/۰۴۴)، وضعیت مرکز کامپیوتر (میانگین رتبه‌ای برابر ۱/۴۶۷ و ضریب تغییر برابر ۰/۴۹۹) و وضعیت مزرعه آموزشی در زمینه‌های مختلف در حد ضعیفی است و می‌تواند یک نقطه ضعف تلقی گردد. به بیان ساده تر رضامندی از نیروی انسانی مراکز در حد مطلوبی است، اما رضایت از امکانات، ابزار آلات و تکنولوژی های سخت افزاری که نقش مؤثری در فرآیند آموزشی دارند در حد نامطلوبی است.

جدول (۳) میزان رضامندی دانش آموزان از امکانات ، مسئولان و مدیران هنرستان

اولویت	CV	انحراف معیار	میانگین	رضایت مندی از امکانات ، مسئولان و مدیران هنرستان
۱	۰/۲۹۴	۰/۷۰۰	۲/۳۸۳	میزان رضایت مندی از مدیریت هنرستان
۲	۰/۳۱۷	۰/۷۳۱	۲/۳۰۸	میزان رضایت مندی از مسئولان دفتری هنرستان
۴	۰/۴۱۳	۰/۷۳۰	۱/۷۶۷	میزان رضایت مندی از کتاب ها و منابع در دسترس
۵	۰/۴۲۲	۰/۷۷۸	۱/۸۴۲	میزان رضایت مندی از امکانات ورزشی هنرستان
۶	۰/۴۳۰	۰/۷۷۴	۱/۸۰۰	میزان رضایت مندی از وضعیت بهداشتی هنرستان
۷	۰/۴۳۸	۰/۷۷۰	۱/۷۵۶	میزان رضایت مندی از کتابخانه
۸	۰/۴۴۱	۰/۸۱۱	۱/۳۸۳	میزان رضایت مندی از گردش های علمی و بازدیدها
۹	۰/۴۵۲	۰/۷۳۴	۱/۶۲۵	میزان رضایت مندی از امکانات آزمایشگاهی (آزمایشگاه شیمی، گیاهشناسی و ...)
۱۰	۰/۴۵۵	۰/۷۳۵	۱/۶۱۷	میزان رضایت مندی از فعالیت های فوق برنامه هنرستان
۱۱	۰/۴۵۷	۰/۸۰۷	۱/۷۶۷	میزان رضایت مندی از مزارع آموزشی
۱۲	۰/۴۸۸	۰/۸۰۶	۱/۶۵۰	میزان رضایت مندی از ماشین آلات کشاورزی در مزرعه
۱۳	۰/۴۹۹	۰/۷۳۳	۱/۴۶۷	میزان رضایت مندی از دسترسی کافی به کامپیوتر
۱۴	۱/۰۴۴	۱/۰۶۱	۱/۰۱۷	میزان رضایت مندی از وضعیت خوابگاه
۱۵	۱/۰۴۷	۱/۰۷۳	۱/۰۲۵	میزان رضایت مندی از وضعیت سلف سرویس هنرستان

کم=۱

متوسط=۲

زیاد=۳

– فرصت ها و تهدید های مراکز آموزش کشاورزی

منظور از فرصت ها و تهدید ها در مطالعات آسیب شناسی، شرایطی است که خارج از فضای مراکز آموزشی می تواند، تأثیر مثبت و منفی بر عملکرد مراکز داشته باشد. تغییر این شرایط عمدتاً نیازمند برنامه های بلند مدت و حمایت سازمانها و دستگاه های مختلف اجرائی است. گرچه مراکز هم سهم مهمی در این خصوص ایفاء می نمایند.

جدول (۴)، بخشی از فرصت‌ها و تهدیدهای مراکز آموزش کشاورزی را نشان می دهد. منظور از فرصت ها، شرایط مثبتی است که در آینده می‌توان از آن ها برای پیشبرد برنامه های مراکز آموزش کشاورزی استفاده نمود. این شرایط مثبت خارج از موضوعات مرتبط با برنامه های عادی مراکز آموزش کشاورزی است. منظور از تهدید شرایط منفی است که خارج از موضوعات مرتبط با مراکز آموزش کشاورزی قرار دارد. وجود روحیه خوداشتغالی در دانش آموزان (میانگین رتبه-ای برابر ۳/۷۱۷ و ضریب تغییر برابر ۰/۲۷۳)، تصویر نسبتاً مثبت دانش آموز از جایگاه خود در آینده کشاورزی کشور (میانگین رتبه‌ای برابر ۳/۶۲۵ و ضریب تغییر برابر ۰/۲۷۷)، انگیزه بالا برای ادامه تحصیل (میانگین رتبه‌ای برابر ۳/۹۸۳ و ضریب تغییر برابر ۰/۲۸۳)، و نگرش نسبتاً مثبت دانش آموز به آینده کشاورزی کشور (میانگین رتبه‌ای برابر ۳/۵۴۲ و

ضریب تغییر برابر ۰/۳۲۹) از مهمترین فرصت هایی است که در اختیار برنامه ریزان مراکز آموزش کشاورزی قرار دارد. در مقابل عدم امکان فعالیت دانش آموز در مزرعه یا روستایی پدری (میانگین رتبه‌ای برابر ۲/۴۵۰ و ضریب تغییر برابر ۰/۷۳۵)، دسترسی دانش آموزان به امکانات لازم برای شروع یک فعالیت کشاورزی (میانگین رتبه‌ای برابر ۲/۱۳۳ و ضریب تغییر برابر ۰/۶۷۴)، علاقه محدود دانش آموزان به کار کشاورزی به صورت شخصی (میانگین رتبه‌ای برابر ۲/۹۰۰ و ضریب تغییر برابر ۰/۵۹۷) و امیدواری دانش آموز به تأمین سرمایه و تسهیلات برای کار کشاورزی (میانگین رتبه‌ای برابر ۲/۷۰۸ و ضریب تغییر برابر ۰/۵۱۲) مهمترین تهدیدهایی است که می تواند مراکز آموزشی را از اهداف خود دور نماید. مطالعه جدول (۴) نشان می دهد، دانش آموزان به لحاظ روحی و روانی آمادگی فعالیت را دارند اما شرایط اقتصادی، اجتماعی که عمده‌تاً حاصل فعالیت برخی از دستگاه های متولی است، زمینه فعالیت را از آنها در آینده خواهد گرفت.

جدول (۴)، فرصت ها و تهدیدهای مراکز آموزش کشاورزی

اولویت	CV	انحراف معیار	میانگین	فرصت ها و تهدیدها
۱	۰/۲۷۳	۱/۰۱۴	۳/۷۱۷	وجود روحیه خود اشتغالی در دانش آموزان
۲	۰/۲۷۷	۱/۰۰۵	۳/۶۲۵	تصویر دانش آموز از جایگاه خود را در آینده کشاورزی کشور
۳	۰/۲۸۲	۱/۱۲۳	۳/۹۸۳	انگیزه دانش آموز به ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر
۴	۰/۳۲۹	۱/۱۶۶	۳/۵۴۲	نگرش دانش آموز به آینده کشاورزی کشور
۵	۰/۳۶۷	۱/۴۳۹	۳/۹۲۵	نگرانی دانش آموز از آینده شغلی
۶	۰/۳۷۲	۱/۳۷۲	۳/۶۸۳	امیدواری دانش آموز به ادامه تحصیل
۷	۰/۳۹۹	۱/۲۷۲	۳/۱۹۲	تطبیق دانسته های دانش آموز با نیاز بازار کار
۸	۰/۴۱۴	۱/۲۹۱	۳/۱۱۷	نگرش دانش آموز به منزلت اجتماعی فارغ التحصیلان هنرستانهای کشاورزی در مقایسه با فارغ التحصیلان رشته های نظری دیگر
۹	۰/۴۴۲/	۱/۵۱۰	۳/۴۱۷	رضایت دانش آموز از رشته کشاورزی
۱۰	۰/۴۴۵	۱/۳۷۲	۲/۸۵۸	ارزیابی دانش آموز از حمایت دولت از بخش کشاورزی
۱۱	۰/۴۵۶	۱/۶۱۸	۳/۵۵۰	گرایش دانش آموز به مشاغل دولتی
۱۲	۰/۴۶۳	۱/۳۵۵	۲/۹۲۵	ارزیابی دانش آموز از توزیع فرصت های شغلی برای دانش آموختگان کشاورزی
۱۳	۰/۴۷۵	۱/۴۷۷	۳/۱۰۸	علاقه مندی دانش آموز به تشکیل تعاونی و شرکت کشاورزی
۱۴	۰/۵۱۲	۱/۳۸۷	۲/۷۰۸	امیدواری دانش آموز به تأمین سرمایه و تسهیلات برای کار کشاورزی
۱۵	۰/۵۹۷	۱/۷۳۲	۲/۹۰۰	علاقه دانش آموز به کار کشاورزی به صورت شخصی
۱۶	۰/۶۷۴	۱/۴۳۷	۲/۱۳۳	دسترسی دانش آموزان به امکانات لازم برای شروع یک فعالیت کشاورزی
۱۷	۰/۷۳۵	۱/۸۰۰	۲/۴۵۰	امکان فعالیت دانش آموز به فعالیت در مزرعه یا روستایی پدری

خیلی کم=۱

کم=۲

متوسط=۳

زیاد=۴

خیلی زیاد=۵

۲- تحلیل اطلاعات با استفاده از آنالیز SWOT (آسیب شناسی)

با توجه به شفاف شدن مشکلات، نقاط قوت، نقاط ضعف و نارسایی های مراکز آموزشی و با عنایت به نظرات دانش آموزان در مورد مسائل کلان در حوزه کشاورزی و نیز شرایط حاکم بر این بخش می توان این مراکز را آسیب شناسی نمود. همانگونه که جدول (۵) نشان می دهد، آسیب شناسی مراکز آموزش کاردانش و فنی و حرفه‌ای کشاورزی از دو جنبه تحلیل خارجی و تحلیل داخلی قابل نقد و بررسی است.

الف: تحلیل داخلی

در بحث تحلیل داخلی مراکز آموزش کشاورزی، نقاط قوت و ضعف مراکز یعنی مواردی که مربوط به مسائل داخلی مراکز است، مورد بحث و واکاوی قرار می گیرد.

- نقاط قوت مراکز آموزش کشاورزی مورد بررسی: نتایج این تحقیق نشان می دهد مراکز آموزش کشاورزی استان همدان معلمان علاقه مندی را در اختیار دارند. ضمن این که در مجموع دارای مدیران و کارکنان آشنا به وظایف مدیریتی هستند. برنامه های آموزشی به درستی و با نظم قابل قبول اجرا می شود. بسیاری از دانش آموزان با محیط های روستایی آشنایی دارند و با توجه به علاقه خود رشته کشاورزی را برگزیده اند.

- نقاط ضعف مراکز آموزش کشاورزی مورد بررسی: یافته های تحقیق نشان می دهد، مراکز آموزش کشاورزی استان همدان به امکانات سخت افزاری کافی به ویژه در سطح مزارع آموزشی و آزمایشگاه ها دسترسی ندارد. با وجود دسترسی به معلمان علاقه مند، روش تدریس در این مراکز کاملاً سنتی است و وسایل سمعی و بصری در اختیار معلمان نیست. دانش آموزان از امکانات رفاهی همچون سلف سرویس و خوابگاه رضایت کافی ندارند، آن ها به کتاب و یافته های جدید علمی در خصوص رشته تحصیلی خود دسترسی ندارند. همچنین با توجه به شبانه روزی بودن مراکز فعالیت های فوق برنامه (بازدیدهای علمی) برای دانش آموزان در حد کافی برگزار نمی شود.

جدول (۵)، خلاصه نتایج تحلیل SWOT

<p>- در اختیار داشتن معلمان علاقه مند و توانا در تدریس به ویژه در دروس نظری</p> <p>- مدیریت قوی مراکز و اهمیت دادن به آموزش</p> <p>- آشنایی معلمان با مکانیزم های انگیزشی در مدارس</p> <p>- توانایی کادر اداری مراکز و رضامندی دانش آموزان از آن ها</p> <p>- رضایت از فرایند آموزش</p> <p>- آشنا بودن دانش آموزان با محیط های روستایی و کشاورزی</p> <p>- علاقه دانش آموزان به رشته کشاورزی</p>	<p>نقاط قوت</p>	<p>تحلیل داخلی (Internal) (Analysis)</p>
<p>- نبود امکانات سخت افزاری کافی در مزارع آموزشی</p> <p>- عدم دسترسی به وسایل جدید کشاورزی در مزرعه آموزشی</p> <p>- مجهز نبودن آزمایشگاه های مراکز مورد بررسی</p> <p>- فقدان وسایل سمعی و بصری مناسب در کلاس ها</p> <p>- عدم دسترسی کافی به رایانه و اینترنت</p> <p>- نامناسب بودن امکانات رفاهی همچون سلف سرویس، خوابگاه</p> <p>- عدم دسترسی به کتاب ها و یافته های جدید علمی در خصوص رشته تحصیلی</p> <p>- نا کافی بودن فعالیت های فوق برنامه برای دانش آموزان (بازدیدهای علمی)</p>	<p>نقاط ضعف</p>	
<p>- وجود روحیه خود اشتغالی در دانش آموزان</p> <p>- تصویر مثبت دانش آموز از جایگاه خود در آینده کشاورزی کشور</p> <p>- انگیزه دانش آموز به ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر</p> <p>- نگرش دانش آموز به آینده کشاورزی کشور</p> <p>- حمایت دولت از فعالیت های گروهی در بخش کشاورزی</p> <p>- مناسب بودن جایگاه استان همدان در بخش کشاورزی</p>	<p>فرصت ها</p>	<p>تحلیل خارجی (External) (Analysis)</p>
<p>- نبود امکان فعالیت دانش آموز در مزرعه یا روستایی پدری</p> <p>- عدم دسترسی دانش آموز به امکانات لازم برای شروع یک فعالیت کشاورزی</p> <p>- امیدواری کم دانش آموز به تأمین سرمایه و تسهیلات برای کار کشاورزی</p> <p>- نگرانی دانش آموز از آینده شغلی</p>	<p>تهدیدها</p>	

ب: تحلیل خارجی

تحلیل خارجی مراکز آموزش بر اساس آنالیز SWOT به مواردی می پردازد که مربوط به تصمیم‌گیری های کلان در خصوص این مراکز است و عمدتاً خارج از چارچوب مسائل داخلی آن هاست ولی به شدت بر آن ها تأثیر می گذارد.

- فرصت های مراکز آموزش کشاورزی مورد بررسی: اطلاعات به دست آمده حاکی است روحیه خود اشتغالی در دانش آموزان در حد قابل قبولی وجود دارد و آن ها تصویر نسبتاً مثبتی از جایگاه خود در آینده کشاورزی کشور دارند. با وجود تبلیغات منفی، آن ها به آینده کشاورزی کشور با دید مثبت نگاه می کنند. در کنار این فرصت ها باید به مناسب بودن جایگاه استان همدان در بخش کشاورزی و حمایت نسبی دولت از بخش کشاورزی، به عنوان فرصت نگریست.

- تهدیدهای مراکز آموزش کشاورزی مورد بررسی: در کنار نقاط ضعف مراکز آموزشی، در حال حاضر عوامل اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و تخصصی متعددی این مراکز را تهدید می کند. بی توجهی به این تهدیدها می تواند هویت این نظام را خدشه دار کند. بسیاری از دانش آموزان امکان استفاده از دانش خود را در آینده در مزرعه یا روستایی پدیری ندارند. آن ها به حداقل امکانات لازم برای شروع یک فعالیت کشاورزی دسترسی ندارند و به حمایت مؤسسات اعتباری و کشاورزی برای تأمین سرمایه و تسهیلات برای کار کشاورزی امیدوار نیستند. در مجموع آن ها نگران آینده شغلی خود هستند.

نتیجه گیری و پیشنهادها

برای رشد و بالندگی مراکز آموزش کشاورزی باید به طور مستمر مسائل و مشکلات آن ها را تحلیل و برای رفع آن ها چاره جویی نمود. برای این منظور باید عوامل تهدید کننده این مراکز و فرصت های پیش روی آن ها به درستی شناخته شوند. مراکز آموزش کشاورزی برای پیشبرد اهداف خود بر اساس آنالیز SWOT نیازمند پیگیری استراتژی های مختلفی هستند. پس از تحلیل SWOT می توان از تلاقی چهار عامل نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت ها و تهدیدها چهار دسته استراتژی تدوین نمود. این استراتژی ها در جدول (۶) آمده‌اند.

جدول (۶)، ماتریس SWOT

	نقاط قوت (S)	نقاط ضعف (W)
فرصت ها (O)	استراتژی O - S	استراتژی W - O
تهدیدها (T)	استراتژی S - T	استراتژی W - T

با توجه به ماتریس استراتژی‌های SWOT که گاهی ماتریس TOWS نامیده می‌شود برای تقویت مراکز آموزش کشاورزی باید چهار دسته استراتژی دنبال شود که می توان آن ها را پیشنهادهای این نوشتار قلمداد نمود:

۱. استراتژی‌های O-S: این دسته از استراتژی‌ها به دنبال فرصت های هستند که نقاط قوت مراکز آموزش کشاورزی را تقویت می کند. برخی از استراتژی‌های O-S که باید توسط مدیران بخش کشاورزی در راستای این استراتژی ها دنبال شوند عبارتند از:
 - ایجاد زمینه برای تشکیل تعاونی های کشاورزی برای دانش آموختگان مراکز آموزش کشاورزی با توجه به حمایت دولت از تعاونی ها و گرایش دانش آموزان به این فعالیت ها ؛
 - ایجاد فرصت خوداشتغالی برای دانش آموزان ؛

- آموزش کارآفرینی در مراکز آموزش کشاورزی .

۲. استراتژی‌های W- O : این دسته از استراتژی‌ها به دنبال چیره شدن بر نقاط ضعف برای یافتن فرصت‌های جدید هستند. برخی از استراتژی‌های W-O عبارتند از:
- تجهیز مراکز به تکنولوژی‌های آموزشی (ابعاد سخت افزاری و نرم افزاری) ؛
- تجهیز آزمایشگاه‌ها و مزارع آموزشی به وسایل و تکنولوژی‌های نوین ؛
- تجهیز مراکز به رایانه و ایجاد امکان دسترسی آسان به اینترنت ؛
- تقویت کتابخانه‌ها با کتاب‌های جدید ؛
- ایجاد امکانات رفاهی مطلوب برای دانش آموزان ؛
- برگزاری تورهای علمی و تفریحی برای دانش آموزان .

۳. استراتژی‌های S - T : این دسته از استراتژی‌ها به دنبال استفاده از نقاط قوت برای کاهش تهدیدها هستند. برخی از استراتژی‌های S - T عبارتند از :
- برگزاری جشنواره‌های دانش آموزی و تشویق معلمان و دانش آموزان فعال برای ایجاد انگیزه تشویق مدیران برجسته مراکز آموزشی ؛
- برگزاری کلاس‌های آموزشی به منظور ارتقاء مهارت‌های ارتباطی و انگیزشی معلمان در مراکز شبانه روزی ؛
- آموزش مهارت‌های نوین آموزشی به معلمان .

۴. استراتژی‌های W - T : این دسته از استراتژی‌ها به دنبال ایجاد تدابیر دفاعی برای کاهش اثرپذیری نقاط ضعف هستند. برخی از استراتژی‌های W - T عبارتند از:
- استفاده از مزارع آموزشی دانشکده‌های کشاورزی، مزارع تحقیقاتی و مزارع رهبران محلی برای جبران نبود مزارع آموزشی مجهز؛
- امکان استفاده دانش آموزان از کتابخانه‌های مراکز آموزشی دیگر ؛
- استفاده از تسهیلات بانک‌ها.

تشکر و قدردانی

در پایان از مسئولین محترم مرکز آموزش کشاورزی سازمان جهاد کشاورزی استان همدان به ویژه آقای مهندس بیگی و آقای مهندس رجبی و همچنین مدیران محترم مدارس فنی و حرفه‌ای و کاردانش کشاورزی استان همدان که زمینه انجام این پژوهش را فراهم نمودند صمیمانه سپاسگزاریم.

منابع

- آقاسی زاده، فتح اله (۱۳۷۵). «نارسایی‌های بنیادی نظام آموزش کشاورزی ایران». ماهنامه جهاد، شماره ۱۸۹-۱۸۸.
- آقاسی زاده، فتح اله (۱۳۸۳). «اشتغال دانش‌آموختگان کشاورزی: الزامات و راهکارها». مجموعه مقالات آموزش کشاورزی کشور، آبان ماه ۱۳۸۳، تهران.
- بصیری، حسن (۱۳۸۲). بررسی انگیزه‌های انتخاب رشته و وضعیت تحصیلی هنرجویان هنرستان‌های کشاورزی استان تهران.
- پایان نامه کارشناسی ارشد (ترویج و آموزش کشاورزی)، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران.

- جعفری، غلامرضا (۱۳۷۱). بررسی رابطه آموزش های فنی و حرفه ای با اشتغال در کشور. گزارش طرح تحقیقی، سازمان آموزش و پرورش استان سیستان و بلوچستان.
- حاجی میر رحیمی، سید داود؛ حسینی، سید محمود (۱۳۸۱). «تدوین الگوی قابلیت های حرفه ای آموزشگران مراکز و مؤسسات آموزش عالی کشاورزی». فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال دهم، شماره ۳۷، ۲۴۷-۲۷۷.
- حسینی، سید محمود؛ یعقوبی، جعفر (۱۳۸۴). «بررسی موانع تحقق کارآفرینی در آموزش عالی کشاورزی و راهکارهای تقویت آن». مجموعه مقالات همایش علمی آموزش کشاورزی کشور، آبان ماه ۱۳۸۵، تهران.
- ریسمانیچیان، مجید (۱۳۸۷). «نگاهی به آموزش کشاورزی». رشد آموزش فنی و حرفه ای. دوره سوم، شماره ۴، ص ۱۵-۴.
- زرافشانی، کیومرث؛ مرادی، خدیجه (۱۳۸۷). «مقایسه استانداردهای آموزش کشاورزی با وضعیت موجود هنرستان ها و مراکز آموزش کشاورزی در استان کرمانشاه». نشریه فن آموهای نوین کشاورزی: ویژه علوم ترویج و آموزش کشاورزی، سال دوم، شماره دوم، ص ۱۵۲-۱۲۳.
- ذوالقرنین، مهوش (۱۳۷۳). بررسی مقایسه ای برخی از ویژگیهای اجتماعی دانش آموزان پسر دبیرستانهای نظری و فنی حرفه ای. پایان نامه کارشناسی ارشد (علوم تربیتی)، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران.
- ساختار پولس، جورج (۱۳۷۱). «جایگاه حرفه آموزشی در برنامه درسی» (ترجمه علی اعظم محمد بیگی) فصلنامه تعلیم و تربیت. بهار ۱۳۷۱. شماره ۲۹.
- شریف زاده، مهدی و ملک محمدی، ایرج (۱۳۷۲). بررسی علل ترک تحصیل هنجوایان هنرستان های کشاورزی در وزارت آموزش و پرورش.
- شریعت زاده، مهدی؛ چیدری، محمد و نوروزی، امید (۱۳۸۳). «انطباق و سازگاری دو جانبه بین نظام آموزش متوسطه کشاورزی و توقعات بازار کار». فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی. سال دهم، شماره ۴ (پیاپی ۳۴)، زمستان ۱۳۸۳، ص ۵۵.
- شریعتی، سعادت (۱۳۷۳). بررسی مشکلات و تنگناهای آموزشی شاخه کار دانش نظام جدید آموزش متوسطه از دیدگاه مدیران و معلمان. پایان نامه کارشناسی ارشد (علوم تربیتی)، دانشگاه علامه طباطبائی.
- شعبانی ورکی، بختیار؛ جاویدی، طاهره؛ فرخ زاده، محمد حسن (۱۳۸۷). «ارزیابی کیفیت تدریس در مراکز آموزش عالی علمی کاربردی جهاد کشاورزی». فصلنامه مؤسسه آموزش علمی- کاربردی جهاد کشاورزی. سال سوم، جلد ۱، شماره پی آیند ۶، ص ۳۸-۱۰.
- شمس آذر، نصرالله (۱۳۷۹). مصاحبه درباره مراکز آموزش کشاورزی.
- عبدالملکیان (۱۳۷۲). «بررسی وضعیت فارغ التحصیلان مراکز آموزش کشاورزی از نظر اشتغال و ادامه تحصیل». مجموعه مقالات هفتمین سمینار علمی ترویج کشاورزی. کرمان.
- غریب، محمد حسن (۱۳۷۴). نگرش دانش آموزان نظام جدید آموزش متوسطه نسبت به شاخه کار و دانش، طرح پژوهشی.
- فصلنامه هماهنگ (۱۳۷۴). فصلنامه شورای هماهنگی آموزشهای فنی و حرفه ای، شماره ۳۴.
- کاوسی، طهماسب (۱۳۸۶). «رابطه آموزش های کار دانش و فنی و حرفه ای با اشتغال در استان آذربایجان شرقی». دو فصلنامه مدیریت و برنامه ریزی در نظامهای آموزشی، دوره ۱، شماره ۱، ص ۹۳-۸۳.
- کومز، فیلیپ، اچ (۱۳۵۶). برنامه ریزی آموزشی چیست؟ (ترجمه برهان منش)، انتشارات دانشگاه تهران.
- کیامنش، علیرضا و دیگران (۱۳۷۶). ارزشیابی از نظام جدید آموزش متوسطه. سازمان پژوهش و برنامه ریزی درسی، وزارت آموزش و پرورش.
- مختارنیا، محمد و ملک محمدی، ایرج (۱۳۷۲). بررسی تأثیر آموزش های تلویزیونی (ویدئو) در یادگیری دانش آموزان مراکز آموزش کشاورزی ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد (رشته ترویج و آموزش کشاورزی). دانشکده کشاورزی. دانشگاه تهران.
- مرادی، محمد علی (۱۳۷۴). «بررسی کارایی درونی نظام آموزش متوسطه کشاورزی». فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۱ و ۲. سازمان تحقیقات و برنامه ریزی آموزشی و درسی، وزارت آموزش و پرورش.

محبی، سجاد (۱۳۸۳). کارایی سنجی آموزشگران هنرستانهای کشاورزی وابسته به آموزش و پرورش در استان کرمانشاه از نظر کاربرد روشهای آموزشی از سال ۱۳۷۸ تا کنون. پایان نامه کارشناسی ارشد (ترویج و آموزش کشاورزی)، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران.

میری، نورمحمد (۱۳۷۶). بررسی برخی ویژگیهای برنامه آموزشی نظام جدید آموزش کشاورزی از دیدگاه مدیران و هنرآموزان هنرستان های کشاورزی. پایان نامه کارشناسی ارشد (ترویج و آموزش کشاورزی)، دانشگاه تربیت مدرس.

نفیسی، عبدالحسین (۱۳۷۹). بررسی نارسایی های ارتباط نظام آموزش و اشتغال و راهکارهای اصلاحی آن. تهران: انتشارات مدرسه.

- Arriagada, A. M. and Ziderman, A. (1992). Vocational Secondary Schooling, Occupational Choice, and Earnings in Brazil, WPS 1037. World Bank, Washington, DC.
- Chung, Y. (1987). The economic returns to technical and vocational education in a fast growing economy: a case study of Hong Kong. Ph.D. thesis, Stanford University.
- Emerson, L.J., & De Young, L. (1982). Small school vocational cooperative. Olympia, WA: Washington State Commission for Vocational Education. Eric Digest [On line]. Available: <http://www.eric facility.net/eric digests/ed229586.html>.
- Foster, P. (1965) The vocational school fallacy in development planning. In Education and Economic Development, eds. C. Anderson and M. Bowman, pp. 142–166. Aldine, Chicago.
- Fuller, W.P., 1976. More evidence supporting the demise of pre-employment vocational trade training: a case study of a factory in India. Comparative Education Review 20 4, pp30-41.
- Haddad, W. D., Carnoy, M., Rinaldi, R. and Regel, O. (1990) Education and Development: Evidence for New Priorities, World Bank Discussion Papers, No. 95 World Bank, Washington, DC.
- Hoachlander, G. (2005). Does vocational education have a role to play in high school reform? Education week. 24(33), 38-48.
- Marsall C. R. & et al (2006). "Teaching SWOT Analysis". <http://www.uwsp.edu/business/cmarshal/Bus480/Teaching%20SWOT%20Analysis%20Draft>.
- Harbinson F. (1992). Human resource development. Unesco : International Institute for Educational Planning.
- Metcalf, D. (1985) The Economics of Vocational Training: Past Evidence and Future Considerations, World Bank Staff Working Paper 713. World Bank, Washington, DC.
- Min, W. and Tsang, M., 1990. Vocational education and productivity: a case study of the Beijing General Auto Industry Company. Economics of Education Review 94, pp. 351–364.
- Newcomb L.H & et all (1986). Methods of teaching agriculture. Illinois. USA. The Interstate Printers & Publishers. Inc online article: <http://www.curt.org/pdf/153.pdf>.
- Schachimanyan, I.K., 1994. The marketing of educational services and the labour market in Russia. Vocational Aspects of Education 462, pp. 186–190.
- State Education Commission (1996) Essential Statistics of Education in China: 1995. Beijing.
- Yang, J (1998). General or vocational? The tough choice in the Chinese education policy. International Journal of Educational Development. Volume 18, Issue 4, July 1998, Pages 289-304.
- Ziderman, A. (1988) Israel's Vocational Training, PPR Working Paper No. 25. World Bank, Washington, DC.

Pathology of Agricultural Education at Vocational Centers In Hamadan Province

1) Dr. H. Saadi

2) S. latifi

1) Assistant Professor, Agricultural Extension & Education Department, Bu Ali Sina University, Hamedan, Iran.

Email: hsaadi48@yahoo.com , hsaadi48@basu.ac.ir

2) M.Sc. student (rural development)

Email: somaye.latifi@ gmail.com

Abstract

The main purpose of this research is to launch pathology on agricultural education at vocational centers in Hamedan province. Therefore, the research enjoyed survey method and its statistical population are agricultural education students (N=120). A questionnaire with 62 forced-choices was utilized. Empirical and face validity of the questionnaire was verified by a panel of experts consisted of both faculty members and agricultural specialists. The questionnaire reliability was computed by Cronbach's Alpha at 0.86. SWOT analysis was used to assess pathology of target centers. Results indicate that access to eager teachers and educational board is the most important Strength, lack of hardware and software in the field and in laboratories seems the most important Weakness, self-employed morale and the government support are the most important Opportunity and lack of access to start-up capital to generate an activity is the most important Threat. At the end, four strategic hints are offered to tackle with threats and weaknesses, as well as reinforcing opportunities and strengths.

Key Words: Pathology, Agricultural Education, Vocational Center, SWOT, Hamedan Province